
KAPITTEL 1

Hva er «Libanonprosjektet»?

Prosjektutvikling, innhold, deltagere og håp for framtida

Vegar R. Storsve

En gang i 2002 hadde jeg gleden av å bli invitert til et arrangement ved Algarheim skole i Ullensaker kommune. Denne barneskolen hadde besøk av en gruppe palestinske flyktningbarn fra Libanon, og skolens musikk lærer visste nok at jeg kunne være interessert i den slags. Arrangementet skulle være en avslutning for besøket ved skolen, og elevene skulle vise fram hva de hadde arbeidet med. Jeg må innrømme at jeg var en smule skeptisk, da det ikke er første gang jeg opplever støyfulle, illeluktende og lysstoffrørbelyste lavbudsjettarrangementer i en gymnastikksal ved en norsk skole. Dessuten var det vår, veiene var bare og sola hadde begynt å varme. Transportmiddelet var sykkel og det var med en viss frihetsfølelse jeg trillet ned fra Jessheimbrua og over Gystadmyra, på en helt ny gang- og sykkelsti, på veg til skolen denne apriltermiddagen. Skulle jeg suse rett forbi eller svinge innom en liten tur? Dette var nok heller ikke første gang en musikkpedagog vurderer sitt eget forhold mellom arbeid og fritid.

I en stappfull gymnastikksal møtte jeg et forrykende show med blanding av palestinsk og norsk dans og musikk, utført av unger som hadde øvd sammen og utvekslet kultur en hel skoleuke. De sprudlet av energi og spilleglede. Ungene så ut til å gi alt, og de viste meg at vennskap og samvær i lek, sang, dans og musikk ikke var hindret av store kulturforskjeller og forskjellig sosial og etnisk bakgrunn. Disse barna var heller ikke mye hindret av mangel på f. eks. felles verbalt språk. Jeg glemte helt både lavbudsjett, gymsallukt og lysstoffrør. Noen ganger blir støy positivt sett i et større perspektiv. En hel skolekrets var samlet i møte med sine unger i lek, læring og kulturutveksling med andre barn fra en kultur, som vi ofte gjennom media blir presentert for som ensrettet og fundamentalistisk, skummel og ubegripelig. Selvfølgelig fikk vi også med oss historier om barna som hadde mistet sine foreldre og besteforeldre i flukt, krigshandlinger og massakre, og vi fikk høre om deres håpløse situasjon i Libanon og forholdene i flyktningleirene de bodde i. Det var ikke helt fritt for sterke

følelsesmessige reaksjoner fra både barn og voksne, palestinerne og nordmenn, da stillheten og mørket senket seg denne kvelden. Jeg tror solidaritetsbegrepet våknet til liv igjen rundt denne skolekretsen denne uka. I alle fall tok dette skikkelig tak i meg. Dette møtet på Algarheim ble evaluert og oppsummert av den norske helseorganisasjonen Norwegian Aid Committee (NORWAC) som en viktig erfaring i deres mentale helsearbeid blant palestinske flyktningbarn i Libanon. Spesielt la de vekt på hvordan kulturaktivitetene fungerte. NORWAC ble med støtte fra Utenriksdepartementet opprettet i 1982, og har hele tiden fulgt med i utviklingen i Libanon og bistått med krisehjelp, oppbygging av sykehus og helseinstitusjoner i landet. I de senere år har de gjort en vesentlig innsats i arbeidet med psykisk helse både i de palestinske flyktningleirene og i det libanesiske lokalsamfunn. Det var erfaringer fra denne virksomheten som gav ideen til et samarbeid med Algarheim skole om å invitere en gruppe barn og unge fra palestinske flyktningleire til Norge i 2002. Målet med besøket var at flyktningbarna skulle komme seg ut av leiren for en stund, få oppleve frihet, lek, frisk luft og en annen skolekultur. For barna i Norge skulle besøket gi en opplevelse av en fremmed kultur, solidaritet og at alle ikke har det like bra i denne verden. Erfaringene fra besøket førte til at NORWAC bestemte seg for å gjøre noen forsøk med å bruke musikk mer aktivt i sitt arbeid i Libanon. Sammen med Petter Barg, som den gang var musikk lærer ved Algarheim skole, ble jeg utfordret til å være med på disse forsøkene.

Dette var opptakten til bl.a. arbeidet med å etablere permanente kulturaktivitetstilbud for barn og unge i noen av de 12 palestinske flyktningleirene i Libanon. Dette ble også opptakten til utviklingen av et kulturelt samarbeidsprosjekt som nå involverer flere norske, palestinske og libanesiske skoler og organisasjoner, og ikke minst ble det opptakten til å etablere og utvikle en praksisarena for studenter ved Norges musikkhøgskole (NMH).

10 år etter og en nesten vanlig fredag i Rashedieh, juni 2013

Etter mange prosjektreiser, med mange forskjellige samarbeidspartnere og med vesentlige erfaringer i bagasjen, reiste Petter Barg og jeg igjen til Libanon i juni 2013. Vi har opplevd både oppturer og nedturer med store og små utfordringer disse årene, og nå var det krigen i nabolandet Syria, med store ringvirkninger for Libanon som var et av spenningsmomentene. Vi møtte denne gangen en del utfordringer og forsinkelser underveis, som bl.a. at vi måtte bli i Beirut ekstra lenge, at vi ikke kunne passere Saida på vei til Tyr på grunn av lokale kamphandlinger, og at vi hos den libanesiske

militærleiren ikke fikk adgangstillatelse til den palestinske flyktningleiren Rashedieh. Derfor var spenningen stor da vi skulle passere den libanesiske checkpointen inn i leiren. Sammen med vår lokale palestinske kollega i en privatbil, ble vi denne gangen ikke lagt merke til og heller ikke stoppet. Soldatene var mer opptatt med å kontrollere varene i en liten skrabbete lastebil som var vinket til side.

I senteret til den palestinske helse- og sosialorganisasjonen The National Institution of Social Care and Vocational Training , NISCVT / Beit Atfal Assumoud (BAS) var ungene i full sving med å rigge instrumenter og utstyr til dagens velkomstkonsert. Det har gjennom årene blitt skaffet mange instrumenter og mye utstyr som brukes i samspill med ca. 50 unger og ungdommer i alderen 7–20 år. Denne fredagen var det som vanlig mye arbeid med å få alt utstyret på plass; 20 feler, 10 gitarer, keyboard, gitarforsterkere, xylofoner, mikrofoner, kabler og perkusjonsinstrumenter som lokale trommer (derbeka) og vestlig trommesett. Det meste kom på plass også denne fredag formiddagen. Chadi Ibrahim, som har vært musikalsk leder i senteret siden starten hadde et lurt glimt i øyet da han telte opp: *vahad, tnen, tleti, arbaa* (1,2,3,4).

Hallingen fra Alexander Rybaks *Fairytale* ljomet i betongveggene. Den gjennomføres med glans både med engelsk og arabisk tekst på refrenget. Det musikalske arrangementet var bygget opp etter modell fra konseptet «flerbruksarrangement» og inneholder alt fra en totonemelodi i xylofon og melodika, tretoners kompestemmer for fioliner, og med få akkorder, til en relativt krevende hallingmelodi og med heftige rytmefigurer i slagverket. Dette var en av låtene musikk lærerstudenter fra NMH jobbet med da de hadde sin prosjektpraksis i Libanon i april samme år. Videre i dagens konsert, fremførte de palestinske ungene også to tradisjonelle arabiske låter og en ungarsk folkemelodi.

Etter vår etterfølgende entusiastiske applaus ble det helt stille, og alle rettet blikket mot oss fra Norge. «Your turn», sier Chadi. Som vanlig forventes det at når vi kommer til BAS-senteret i Rashedieh en av disse aktivitetsfredagene, vil de ha påfyll av reper-toar og nye ideer fra oss. På gitar og melodika framfører Petter og jeg en litt funky blues, med en enkel melodi og fire akkorder og med litt improvisasjon. Tradisjon tro svarer ungene med en rytmisk klappelek som avsluttes med et rungende «BRAVO.»

En vanlig aktivitetsfredag i denne musikkgruppa starter ofte som i dag med en felles samspilløkt. Videre går ungene i forskjellige instrumentgrupper med hver sin lærer eller en av ungdommene som fungerer som assistentlærer. Denne dagen deler vi gruppa i to, med en melodigruppe og en kompegruppe. I den ene gruppa instrueres forskjellige enkle kompestemmer, mens det i den andre gruppa jobbes med melodien. Alt foregår gehørbasert, støttet av visualiseringer på instrumentene og ymse tilpassede notasjoner. Etter en stund samles gruppa igjen for det første forsøk på samspill. Låta går runde på runde, hvor vi og de lokale lærerne viser, støtter og hjelper til der

vi ser og hører at det er behov. Det er god stemning i lokalet, der det ser ut som det er mestringsgleden og fellesskapsfølelsen som er mest framtreddende blant deltakerne. Når samspillet tar slutt denne formiddagen, er det mange av ungene som vegrer seg og finner flere omveier og viktige gjøremål før de forlater senteret. Noen vil ha kontakt gjennom spørsmål som: «what is your name?» (selv om de vet det godt fra før) og «how old are you?» Noen vil vise hva de kan på et instrument, og noen vil bare prate og tulle med vennene sine. Plutselig setter en gruppe ungdommer i gang med en dans som etter hvert utvikler seg til en stor felles ringdans. Jeg får igjen et sterkt inntrykk av at dette senteret og denne musikkaktiviteten er et viktig pusterom i en ellers tung hverdag for mange av disse barna. Minuttene flyr, og lederne må mase og jage på barna som skal hjem. Mange av de som er litt eldre skal til fredagsbønn i Moskeen, og dessuten er lunsjen, som frivillige i senteret har laget, klar for de ansatte og besøkende.

Etter lunsj kommer de eldste ungdommene tilbake og er klare for en ny økt som skal rette seg mot dem og lærerne. Målet er å forberede undervisningen til søndag som er den andre ukentlige aktivitetdagen i senteret. Vi gjennomgår, repeterer og prøver ut de stemmene vi til nå har presentert, og også nye muligheter i det musikalske arrangementet. Det er vesentlig for at undervisningsstoffet og låtene skal kunne brukes videre i gruppa at lærerne og assistentlærerne får oversikt over innholdet, og at de kan vise dette videre til de yngre deltagerne. Denne økta går over i en jam-session med en herlig blanding av blues, norsk reinlender og arabisk tradisjonsmusikk. Når vi tror det hele er slutt for denne dagen og vi skal ha noen møter med lederne i senteret, blir igjen lokalet fylt av barn og ungdommer som skal trene palestinsk folkedans (debke) til neste ukes opptreden ved et stort arrangement i Unesco-hall i Beirut.

Jeg skal videre i dette kapitlet prøve å gi en oversikt over hvordan «Libanonprosjektet» har utviklet seg fram til i dag, hovedinnholdet i musikkdelen, hvem som er involvert i prosjektet og noen tanker og ideer for utvikling i framtida. Framstillingen vil være kronologisk i tid, der jeg deler det opp i fem perioder; 2003–2005, 2005–2007, 2007–2009, 2009–2012 og 2012–2014

Musikkaktivitetene i Rashedieh har utviklet seg over en periode på mer enn ti år, og dette har vært en sentral del og den mest stabile arenaen for undervisningspraksis i Libanon for studenter fra NMH siden 2005. I «Libanonprosjektet» har NMH også hele tiden jobbet med å bidra til å etablere musikkundervisning i flere libanesiske skoler som igjen har resultert i at de har tilsatt musikk lærere og innført musikkfaget som en fast del av timeplanen. Våre studenter ved NMH besøker disse skolene og holder konserter hvert år som en del av sin prosjektpraksis.

Palestinere i Libanon

Som et resultat av at FN i 1947 anbefalte en deling av Palestina i en arabisk og en jødisk stat, og senere at opprettelsen av staten Israel ble proklamert i 1948, oppstod det store politiske konflikter som resulterte i det man kaller den arabisk-israelske krigen. Kamphandlingene førte til at 750 000 palestinere ble presset og/eller tvunget til å flykte fra sine gårder, hus og hjem. FN anslår at ca. 300 000 palestinere flyktet til Libanon våren 1948 – under det som på arabisk kalles Al Nakba, «Katastrofen». Det er vanskelig å finne sikre tall på hvor mange palestinske flyktninger som bor i landet i dag, 65 år etter flukten, ikke minst med tanke på at siste folketelling i Libanon var i 1932. FNs organisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten, UNRWA, opererer med at det bor mellom 350 000–450 000 palestinere i Libanon. Over 90% av dem er under 60 år, og det vil med andre ord si at de fleste palestinere som nå bor i Libanon er født der, og utgjør ca. 10 % av Libanons befolkning. Landet er preget av en historie med israelske okkupasjoner og interne borgerkriger, og fortsatt store politiske, religiøse og etniske konflikter. Fra krigen i Syria er det nå en stadig tilstrømming av nye flyktninger, og blant disse er det også mange palestinere som flytter inn til slekt og venner i de allerede overfylte flyktningleirene. Palestinerne i Libanon er fortsatt fratatt vanlige menneskerettigheter som statsborgerskap, stemmerett og retten til å eie bolig eller annen eiendom. Det finnes videre libanesiske lover som hindrer palestinerne mulighet til å arbeide innen en rekke forskjellige yrker. Det eneste sikkerhetsnettet er en minimal overlevelshjelp og helsetjeneste, og etter våre forhold et elendig skoletilbud drevet av UNRWA. Som en midlertidig ordning ble UNRWA opprettet av FNs generalforsamling 8. desember 1949. Mandatet til UNRWA skulle eventuelt etter behov fornyes hvert 3. år, og i fravær av en permanent løsning er dette mandatet fornyet en rekke ganger, og dagens mandat varer til 30. juni 2014. (<http://www.unrwa.org>)

Den palestinske flyktningleiren Rashedieh

I en oversikt fra UNRWA over de 12 offisielle palestinske flyktningleire i Libanon kan vi lese at leiren i Rashedieh er delt inn i den «gamle» og den «nye» delen. Den gamle delen ble bygget av den franske regjeringen i 1936 for å imøtekomme armenske flyktninger som flyktet til Libanon. Den «nye campen» ble bygget av UNRWA i 1963 for å romme palestinske flyktninger som ble evakuert fra Gouraud leiren i Baalbekområdet i Libanon. De fleste av innbyggerne i Rashediehleiren kommer opprinnelig fra landsbyer i det nordlige Palestina. Leiren ligger ved kysten, ca. 5 km fra Tyr. I dag bor det mer enn 27 500 registrerte flyktninger fordelt på et område på ca. 2 kvadratkilometer. Jobbmuligheter er svært begrenset. UNRWA driver fire skoler, inkludert en videregående skole i Rashediehleiren. Videre driver de et helsesenter og de organiserer programmer for mat- og krishjelp. (<http://www.unrwa.org>)

Støtte fra NGO`er

Foruten UNRWA¹ er disse flyktningene avhengig av støtte og hjelp fra eventuell familie i utlandet og/eller lokale og internasjonale Non-Governmental Organizations (NGO`er). Den viktigste samarbeidspartneren vår i dette prosjektet, og som driver det tidligere omtalte musikkprosjektet, er den palestinske helse- og sosialorganisasjonen Beit Atfal Assumoud (BAS). Denne organisasjonen har i mer enn 35 år arbeidet med vanskeligstilte barn og deres familier. BAS driver et senter i hver av de 12 palestinske flyktningleirene i Libanon med bl.a. familieveiledning, tannhelsetjeneste, barnehager og leksehjelp. De ser internasjonal kontakt og kultur som viktige innsatsområder for sin virksomhet, og kombinasjonen kultur og mental helse har etter hvert blitt et varemerke for flere prosjekter i deres virksomhet.

Samarbeid og nettverk

Under en periode preget av en viss politisk optimisme i Libanon, fra 2000–2005, engasjerte NORWAC seg i flere mental helseprosjekter i samarbeid med flere organisasjoner i Libanon. De har arbeidet med å opprette et nettverk av fagfolk fra Norge og Libanon for å bygge opp et mer organisert tilbud på dette området i Libanon. Ved Marouf Saad foundation (MSF)² i byen Saida er det satt i gang et skoleringsstilbud for mødre med formål om å gi dem en bedre beredskap til å støtte sine barn som går på deres skoler. Ved Imam Sadr foundation (IAS)³ i byen Tyr er det satt i gang kurs og utdanning for sykepleierstudenter om mental helseproblematikk. Ved en av deres skoler har NORWAC også bidratt til å opprette en egen avdeling for undervisning av barn med spesielle behov, en gruppe vi vanligvis ser lite til i det libanesiske skolesystemet.

Videre er det opprettet Family Guidance sentre i Beirut og Tyr i samarbeid med Beit Atfal Assumoud (BAS). Disse sentrene er opprettet for å diagnostisere barn med lærevansker, og utrede hvilke hjelpetiltak som kan settes inn.

Dette nettverket har dannet utgangspunktet for det felles kulturprosjektet NMH er en del av og som vi presenterer deler av i denne antologien. Fellesprosjektet blir i Norge uformelt omtalt som «Libanonprosjektet», og har utviklet seg til å bli et

1 <http://www.unrwa.org>

2 Se kapittel 2 for informasjon om organisasjonene

3 Mer informasjon om samarbeidsorganisasjoner i kapittel 2.

samarbeid mellom NORWAC, FORUM for kultur og internasjonalt samarbeid, Norges musikkhøgskole samt Jessheim videregående skole og Algarheim skole⁴.

Et utstrakt samarbeidsklima har gradvis utviklet seg gjennom disse årene, og alle samarbeidspartene utgjør en viktig del av et stort nettverk for solidaritetsarbeid, bistandsarbeid, helsearbeid, kulturutveksling og undervisning. Ikke minst er dette samarbeidsprosjektet blitt en viktig feltarbeids- og praksisarena for studenter ved Norges musikkhøgskole (NMH)⁵.

2003–2005

Musikkprosjektet etablerer seg

I perioden fra 2003 og fram til første forsøk med praksisstudenter fra Kandidatstudiet for musikkpedagogikk ved NMH i april 2005, ledet Petter Barg og jeg til sammen 10 prosjektreiser til Libanon. Vi innledet et samarbeid med tre lokale musikere i senteret til BAS i Rashedieh. Palestinerne har lange tradisjoner i folkedans (debke), noe som også var en vanlig aktivitet for barn og ungdom i sentrene, og som de lokale musikerne vi samarbeidet med allerede var involvert i. Det som ble utfordringen for oss, ble å vise at barn og ungdom også kan lære å spille på musikkinstrumenter uten å gå jevnlig og alene til en «mester». Vi ville vise at musikk og samspill kunne ha en sosial-funksjon, som kunne gi deltagerne opplevelser av mestring og trygghet, samtidig som de faktisk kunne lære noe av det. Målet var å presentere musikkaktiviteter i leiren, under mottoet «kos og kaos, pusterom i hverdagen, fra lek til læring og musikk for alle» (Storsve, 2008 s. 62 og 63).

Vi inviterte venner og kollegaer, lærere, førskolelærere, musikere, musikkterapeuter og studenter, både privat og gjennom våre respektive arbeidsplasser i Norge til å delta i arbeidet. Vi opplevde en enorm interesse og entusiasme, og at aktivitetene i flyktningleirene ble mottatt svært positivt, også av deltagere og ledere i Beit Atfal Assumoud (BAS).

Parallelt med arbeidet i flyktningleire gjorde vi også forsøk med demonstrasjonsundervisning og lærerskolering ved avdelingen for elever med spesielle behov i en av skolene drevet av Imam Sadr foundation (IAS). Alt dette arbeidet ble organisert gjennom NORWAC as sine kontakter i mental helseprosjekter. I all hovedsak ble disse

4 Se kapittel 2.

5 Se kapittel 4 og 8

aktivitetene finansiert gjennom NORWAC, selv om det også var mye basert på privat økonomi og idealisme.

Lokale kontakter, kultur og tradisjonsmøter

Vi har hele tiden jobbet med å samle musikere og andre fagfolk til kontinuerlig å arbeide med aktivitetene lokalt i Libanon. Det er som nevnt tidligere ingen tradisjon for å undervise i musikk, spesielt ikke i muslimske kulturer, og musikere har ingen høy status. Tvert imot blir de ofte sett på som lettsindige og useriøse underholdere.

Ved våre besøk har vi vektlagt å gjennomføre mange typer demonstrasjonsundervisning i flere skoler og kultursentra. Vi har fremelsket læring gjennom opplevelse av mestring og glede, og demonstrert tilpasset opplæring både i forhold til ulike ferdighets- og funksjonsnivå, kjønn og alder. Undervisningsstoffet vi har presentert er interkulturelt, samtidig som vi har jobbet for at de selv skal ta i bruk musikk fra deres egen kultur.

Disse første erfaringene fra Libanon var preget av mange uvante utfordringer i møtet mellom norske, libanesiske og palestinske kulturtradisjoner, særlig i forhold til synet på musikk, hvem som skulle utøve musikk, hvilken musikksjanger som var akseptert og hvilke instrumenter som var haram (syndig) eller ikke. Dette så vi etter hvert forandringer og nyanseringer ved, selv om vi stadig møter disse problemstillingene også i 2013. For det første vil jeg fremheve variasjonene i synet på musikk. Vi møtte i hovedsak muslimske kulturer, men fant ingen standard for hva som aksepteres og hva som ikke aksepteres. Noen var vant til å se på musikk som syndig, og var skeptiske til musikkaktiviteter generelt. Noen hadde et forhold til at musikk var noe som var forbeholdt noen personer uten spesiell høy status. For det andre var det knyttet spesielle oppfatninger til ulike sjangere og instrumenter. Noen mener at «klassisk musikk» hadde en oppbyggelig funksjon, og at populærmusikken burde holdes utenfor. Andre er av religiøse eller politiske grunner motstandere av å bruke f. eks. tradisjonelle derbeketrommer i undervisning, eller mener at jazzsaksofon symboliserer amerikansk imperialisme eller kultur med røtter i lettsindighet, hor og fyll. Vi har sågar hatt et halvt års prosjektstopp ved en av skolene når vi ønsket å anskaffe gitarer til lærerne i oppstartsfasen av et etterutdanningskurs. Styret ved denne skolen så det som uheldig med strengeinstrumenter i skolen. Det ble til slutt likevel kjøpt inn gitarer til lærerne som var med i prosjektet, og vi har ikke fått særlig annen forklaring enn at gitarer nå var blitt akseptert til pedagogisk bruk. For det tredje møtte vi også en del utfordringer i forhold til kjønn, og spesielt i tilknytning til danseaktiviteter med kvinner og menn i samme rom. Samtidig hadde vi opplevd forrykende danseaktiviteter i lokale bryllup, og vi kjente til en sterk dansetradisjon

fra flere kulturer i landet. På tross av mange motforestillinger, kunne vi også finne talsmenn og kvinner for musikkens viktige rolle i oppdragelse og disiplin, oppøvelse av konsentrasjon og finmotorikk. Andre kunne argumenterte for musikkaktiviteters bidrag til å utvikle kreativitet. Det var altså mange forskjellige argumenter og motiv, og mange flere enn jeg nevner her, som kom fram i diskusjonene. Det de fleste diskusjonene hadde til felles var en positiv nysgjerrighet og interesse for aktivitetene, spesielt i forhold til barn og unge. Flere av musikerne vi har samarbeidet med har uttalt at de gradvis opplever en økt respekt for deres musikkkompetanse, og en forståelse for at denne kompetansen kan ha en positiv verdi.

Vi har også fulgt prosessen til en av våre samarbeidspartneres arbeid i lokalsamfunnet for å få lov å arrangere skolekonsert for elevene på sin skole. På mange måter virket det som om musikkopplæring var nye og spennende diskusjonstemaer i mange av institusjonene, og vi opplevde mye positiv undring og åpenhet. Hva som er de viktigste begrunnelser for musikkaktiviteter i de forskjellige organisasjoner og skoler vi samarbeider med i dag, har ikke jeg fullstendig oversikt over. Men den oversikten har vi vel heller ikke i det norske samfunn.

Mange lærere og organisasjonsledere uttrykte i denne perioden et ønske om å få etablert musikkaktiviteter i sine skoler og organisasjoner i Libanon. Den største hindringen for dette ser ut til å være at det mangler skolerte musikkklærere, både for allmenn musikkopplæring i skolene og andre musikkaktiviteter innenfor det vi kaller frivillige musikkorganisasjoner.

Musikkonservatoriet i Libanon⁶ har tradisjonell undervisning med fokus på musikkteori og instrumentalundervisning, og driver både et orientalsk og vestlig orkester. De har også en slags musikkskole med instrumentalopplæring på alle nivåer, fra nybegynnere til elever på et profesjonelt nivå, med små avdelinger både i Saida og Tripoli.

I en samtale min kollega på NMH, Inger Anne Westby og jeg hadde med president/rektor for Musikkonservatoriet i Libanon i 2004, Walid Gholmieh (1938–2011) kom det fram en interesse for et samarbeide med NMH om musikkklærerutdanning i Libanon. Hans problem var at det ikke var tradisjon for musikkfaget i libanesiske skoler, og dermed en fare for å utdanne musikkklærere til arbeidsledighet. Han kunne også fortelle at det var utarbeidet planer for musikk som fag i grunnskolen, mens lederne for de skolene vi har kontakt med forteller at de ikke hadde musikk i fagkretsen pga. mangel på musikkklærere. Situasjonen kunne virke temmelig håpløs, og med et fåtall norske idealister, med relativt lite budsjett, begynte vi å innse våre begrensninger i dette arbeidet på denne tiden.

6 Les mer om musikkonservatoriet i kapittel 2

Nye muligheter

Det var i denne perioden vi fikk kontakt med billedkunstner Sophie Rodin som parallelt med vårt arbeid, jobbet med et innredning og utsmykningsprosjekt ved det nybygde BAS senteret i Rashedieh. Vårt møte og samarbeid i Rashedieh førte til at hun inviterte noen av oss til å delta i dannelsen av en stiftelse som skulle disponere noen midler til internasjonalt kulturarbeid for barn og unge. Hun skriver:

Jeg ser utviklingspotensialet i prosjektet og ønsker å jobbe videre. For å utvide rammene og mulighetene opprettes stiftelsen FORUM for kultur og internasjonalt samarbeid. To musikere, Vegar Storsve og Petter Barg, koordinatoren til NORWAC, Kjersti Fiveland, Gro Gjestrud, (*Etternavn tilføyd av undertegnede*) som er oversetter mellom engelsk og norsk, og jeg selv blir stiftelsens styre. Vi ønsker å utvikle kulturprosjektet i Rashedieh, kanskje utvide til andre leirer. Jeg ser muligheten for å innføre tegne- og maleaktiviteter som et fast tilbud. Vi snakker om å engasjere oss i senterets bibliotek og jobbe for å bedre engelsk-kunnskapene, vi har mange ideer. (Rodin, 2006, s. 61)

Gjennom opprettelsen av stiftelsen FORUM for kultur og internasjonalt samarbeid (FORUM) ekspanderte prosjektet vesentlig både i forhold til økonomi, forutsigbarhet og nedslagsfelt. Stiftelsens målsetting: «*Bidra til å gi flest mulig barn og unge i en vanskelig situasjon, som resultat av krig eller fattigdom, et kontinuerlig kulturoppplæringstilbud*», var ambisiøs, og FORUM innså fort sin egen begrensning i forhold til behov og muligheter for økt aktivitet. FORUM diskuterte muligheter for hvordan vi kunne bidra til å involvere flere i arbeidet. Jeg presenterte derfor muligheten av å innlede et samarbeide med NMH. NMH hadde gjennom ansatte og studentdeltagelse allerede flere erfaringer og ideer til videreføring av arbeidet. Dette førte til at FORUM bevilget et økonomisk bidrag til reisestøtte for studenter fra NMH for å gjøre det mulig for dem å delta i prosjektet.

2005–2007

NMH på banen

Med bakgrunn i alle de interessante problemstillingene vi hadde møtt i Libanon, og lovnad om ekstern økonomisk støtte fra FORUM og NORWAC, ble ideen om studentmedvirkning i prosjektet presentert for kollegaer, ledelse og studenter ved NMH tidlig

høsten 2004. Responsen var meget positiv og siden vi ved NMH var inne i en prosess for å styrke musikkklærerutdanningens innhold mot en mer flerkulturell profil, mente vi dette prosjektet kunne være en verdifull arena. Vi håpet videre at deltagelse fra NMH også kunne bidra til å nå intensjonene i FORUM sin målsetting.

Det ble utarbeidet et budsjett og beskrevet noen forutsetninger for deltagelse som studentene måtte ta stilling til. I tillegg til bevilgninger fra FORUM, NORWAC og NMH, innebar studieturen en liten økonomisk egenandel for studentene. Det ble utarbeidet et program for studieturen. Vi avholdt tre planleggingsmøter med 9 studenter som valgte å være med i dette pilotprosjektet våren 2005. NMH benyttet denne muligheten til å sende flere lærere, og med oss på laget fikk vi Signe Kalsnes som både kunne støtte studentene og delta i å vurdere mulig fremtidig aktivitet i prosjektet. NMHs bevilgning ble tatt fra øremerkede midler fra departementet til utvikling av yrkesfeltet i lærerutdanning. I deres tildelingsbrev var noen av føringene:

Tverrfaglige emner og fagområder som tilpasset opplæring, det flerkulturelle, entreprenørskap, samarbeid med foreldre, forebygge mobbing og det å kunne møte barn og unge i ulike kriser, bør vektlegges (UF - departementet, 2004)

For vår institusjon ble det foreliggende prosjektet vurdert som særdeles relevant både fordi det inkluderte flere av de kriteriene departementet lister opp, det fokuserer på nye praksisarenaer og fordi prosjektet hadde kulturutvekslings- og internasjonalsiserings-perspektiv i tillegg.

Rapport fra studietur til Libanon for Kandidatstudiet i musikkpedagogikk (KAMP) 31.03–09.04. 2005

Det var 9 studenter fra KAMP og 3 lærere fra NMH som deltok i den første studieturen til Libanon. Legitimering av tidsbruk til studieturen ble hentet fra studieplanens arbeidsformer i faget «Minoritetskulturer/etnisk musikkorientering» (Norges musikkhøgskole, 2003, s. 48)⁷ i tillegg til en god del frivillig innsats både fra studenter og lærere. Etter denne erfaringen med det vi kalte *Et pilotprosjekt* i faget «Minoritetskulturer/etnisk musikkorientering» ble det utarbeidet en rapport.

7 Gjennom arbeidet med emnet skal studenten få innsikt i hovedtrekk ved den etnomusikologiske faghistorien, utvikle evnen til kritisk refleksjon og problematisering gjennom studier av andre musikkulturer og få erfaring med et bredt spekter av etnisk musikk. Undervisningen skal foregå i form av forelesninger, prosjekter, workshops og eventuelt ekskursjoner». Fra studieplanen kandidatstudiet i musikkpedagogikk (Norges musikkhøgskole, 2003, s. 48)

Rapporten baserte seg på erfaringer fra både studenter og lærere, og skulle både dokumentere innholdet i prosjektet og danne grunnlag for å videreføre arbeid med prosjektet. Denne rapporten har for oss vært et viktig dokument for den videre planleggingen av senere prosjektpraksiser for studentene og et strategigrunnlag for utvikling av Libanonprosjektet som helhet ved NMH. For å vise dette bakgrunnsmaterialet velger jeg å gjengi utdrag av rapporten.

Utdrag fra rapport 2005

Et pilotprosjekt i faget «Minoritetskulturer/etnisk musikkorientering»
Vegar Storsve og Inger Anne Westby

Arbeidet i den palestinske flyktningleiren Rashedieh, Tyr.

Beit Atfal Assumoud (BAS) er en helse- og sosialorganisasjon som arbeider inne i de palestinske flyktningleirene. Ved deres senter i Rashedieh jobbet både studenter og lærere praktisk med ungene og utvekslet musikalske erfaringer med musikerne Chadi, Nabil og Haider. Ideen var å jobbe videre med å utvide tidligere repertoar og metoder for musikkundervisningen. Vi jobbet med musikk både som allmenne fellesaktiviteter og instrumentalgrupper. Et felles repertoar ble øvd inn og dette skulle ende i et samspill for alle. Studentene bidro med undervisning og veiledning både av enkeltelever og i aldersblandede grupper med elever på ulike nivå. Noen av studentene fikk også prøve seg på instruksjon og ledelse av hele ensemblet.

Undervisningen endte i en fantastisk forestilling hvor alle deltok. Et stort orkester med ca. 40 unger og 14 voksne, sang og spilte «Sambalele» og «Se nå stiger solen» (med engelsk tekst). Vi fikk se og høre både palestinske danser, polka og reinlender, palestinsk/arabisk trommespill og et par sanger av Tom Næss på norsk. Studentene hadde også planlagt en egen avdeling i konserten.

Arbeidet ved Imam Sadr foundation School - Tyr

Studentene observerte hvordan lærere jobbet i sine elevgrupper med tilpasset opplæring og bruk av musikkaktiviteter fra tidligere kurs. Studentene arrangerte sammen med skolens musikk lærer en konsert for alle elevene på spesialavdelingen.

Besøk på konservatoriet i Libanon.

Vi hadde gjort avtale med President/rektor Walid Gholmieh ved konservatoriet i Libanon om å få overvære orkesterprøve i symfoniorkesteret og i det orientalske orkesteret tilknyttet konservatoriet. I tillegg til prøvene fikk studentene omvisning og tilbud om å overvære individuell undervisning på hovedinstrument. Konservatoriet i Libanon tilbyr ikke pedagogiske utdanninger, men er svært interessert i å utvikle det musikkpedagogiske samarbeidet med NMH med tanke på musikkundervisning i skoleverket.

Studentenes evaluering 10.05 05

FØR VI REISER:

- Viktig å være foreberedt på det musikalske materialet vi skal jobbe med. Studentenes forberedelse kan f.eks. være å lage samspill arrangementer på materialet.
- Vanskelig å forberede seg når en ikke vet grupper, aktuelle oppgaver, rom, stoff. I hvilken grad er dette noe vi kan gjøre mer research på, og i hvilken grad er dette relevante praksiserfaringer?
- Alle studentene bør ha 1- 2 leker de kan instruere «på stående fot». Alle bør ha skrevet og prøvd ut arr. for samspill på det stoffet vi skal jobbe med.
- Studentene bør ha innøvd stoff som egner seg til framføring «på stående fot»

I LIBANON:

- Tid til å oppsummere, planlegge neste dag, ca. 30 min etter hver arbeidsdag!
- Avklare behov for veiledning. Hva trenger studentene?
- Bør oppgavetekst eller problemstilling være klargjort før vi drar?

VERDI AV ET SLIKT PROSJEKT I STUDIET:

- «Kan ikke tenke meg noe bedre måte å lære om det å undervise i en annen kultur»
- «Må praktisere pedagogikk på et helt annet nivå på grunn av språkproblemer. I tillegg til å være en viktig erfaring som lærer, gir det også en unik erfaring av hvordan elever med annen språkbakgrunn kan oppleve undervisningen i et klasserom i Norge der undervisningen foregår på norsk.»

- «Gir et helt spesielt innblikk i hvordan musikk kan bidra til livskvalitet. Vanskelig å finne tilsvarende praksis/opplevelse i Norge fordi musikk har en helt annen plass i skole og kulturliv. Gir impulser til eget musikkpedagogisk grunnsyn.»

Våre erfaringer (Deltagende lærere, april 2005)

For studentene ble det muligheter for personlige og musikalske møter på flere plan. For det flerkulturelle perspektivet betyr det mye at studentene kan møte andre musikkulturer i den opprinnelige kontekst og kjenne på utfordringene knyttet til det å skulle undervise og veilede barn med annen språklig og musikkulturell bakgrunn.

For de voksne musikantene i leiren er det inspirerende å møte studenter som både har stor pedagogisk kompetanse og er dyktige utøvere. Både de voksne og barna er svært motivert for mer kunnskap og vil stadig innføre nye instrumenter og tilbud. De setter også stor pris på å kunne dele sin kultur med oss. Dansegruppa har jobbet seg opp på et høyt nivå, og fungerer som inspiratorer for de yngre barna. Denne gruppa blir invitert ut av Libanon for å vise fram sine folkedanser. Det skaper ytterligere motivasjon og gir utøverne støtte i det kulturelle identitetsarbeidet.

Lærere og ledere ved Imam Sadr skolen er også motivert for videre kursing. Det viser seg at vår relativt hyppige tilstedeværelse inspirerer til kontinuerlig øving. Hver gang vi kommer vil de vise oss hva de har jobbet med. De jevnlig besøkene er helt nødvendig både for å holde motivasjonen oppe og for å kunne «fylle på» med fagstoff.

Både for arbeidet i leiren og ved Imam Sadr-skolen er NMH's faglige bidrag helt vesentlig. Ved at våre lærere holder kurs for lærere og elever, oppnår vi både å gi hjelp til selvhjelp for lærere og voksne musikanter og samtidig forberede en mulig praksisarena for våre studenter

Ved siden av den praktiske undervisningsaktiviteten, er det også et mål å motivere studenter og musikkhøgskolen som institusjon til å engasjere seg i denne type aktivitet i fremtiden, samt vise hvordan internasjonalt arbeid også er en yrkesarena for musikere og musikkpedagoger.

Vurdering av NMHs muligheter og fremtidige rolle i Libanon- prosjektet

- **Sett i et internasjonaliserings- perspektiv**
Tradisjonelt omfatter norske utdanningsinstitusjoners

internasjonaliseringsarbeid student- og lærerutvekslinger og utdanningssamarbeid mellom likeverdige utdanningsinstitusjoner. Libanonprosjektet har ikke dette fokuset, men tilfører internasjonaliseringsarbeidet en ny dimensjon som har fokus på kulturell diversitet og utdanning som bistandsarbeid. Begge disse perspektivene er viktige i Unescos arbeid for utdanning i et globalt perspektiv, og vil også kunne få større betydning i utdanningssektorens internasjonaliseringsarbeid. I Libanonprosjektet vil NMHs medvirkning i musikkpedagogisk arbeid både i palestinske flyktningleire og ved Imam Sadr-skolen bære preg av faglig og pedagogisk bistandsarbeid. Arbeidet vil omfatte både skolelring av de involverte lærerne/ lederne /musikerne og arbeid med elever. NMHs eventuelle fortsatte medvirkning i Libanon- prosjektet vil således også kunne ha et fag- og utdanningspolitisk perspektiv.

- **Sett i et lærerutdanningsperspektiv**

I norsk lærerutdanning er det stadig større fokus på de flerkulturelle utfordringene som lærere står overfor både i grunnskolen, den videregående skolen og i kulturskolene. Er det tilstrekkelig å åpne dørene for elever med annen musikk-kulturell bakgrunn og innlemme dem i det samme tilbudet som skolene tradisjonelt tilbyr, eller må også opplæringsstilbudet endres i takt med brukernes ønsker og musikalske/ kulturelle forutsetninger?

Kravene til fremtidas musikk-lærere vil være både å kjenne til og kunne møte elevers ulike musikk-kulturelle uttrykk med innsikt og kunnskap. Likeledes er det av stor betydning for studentene å gjøre erfaringer med å undervise barn i musikk på tvers av musikkulturell tilhørighet og uten felles språk.

Sett i et FOU- perspektiv

Dersom NMH ønsker en mer langsiktig involvering i arbeidet i Libanon, ligger det vel til rette for å utvikle FoU-prosjekter i tilknytning til denne virksomheten. I et slikt prosjekt vil det være både ønskelig og nødvendig med studentmedvirkning. I Libanon-prosjektet ser vi store muligheter for å kunne utvikle et FoU- prosjekt der musikkundervisning, kulturutveksling og det flerkulturelle perspektivet står i fokus, og med aktiv deltakelse fra studentene.

Nye ideer, nye studieturer

Det var mange spennende og positive erfaringer som lå til grunn for videre utvikling og planlegging i prosjektet. Prosjektet som sådan hadde ambisjoner om å utvide målgruppen i Libanon, og ved NMH var det interesse for videreutvikling og involvering av flere studentgrupper og lærere også fra andre studieprogrammer. Vi følte behov for en strammere organisering i Libanon, en bedre forberedelsesprosess for studentene, og integrering av flere studieretninger ved NMH. Videre så vi behovet for å sikre et tett samarbeid med aktuelle organisasjoner både i Norge og i Libanon. Dette hadde både økonomiske og organisatoriske begrunnelser. Ved NMH fikk to lærere etter søknad til utvalget for utdanningskvalitet, tildelt ressurser for å forberede en mer systematisk dokumentasjon av studentenes opphold med tanke på praksiserfaringene studieturen kunne gi. De tildelte ressursene ble brukt til å reise til Libanon for å detaljplanlegge innholdet i neste studietur for musikkpedagogikkstudenter. Vi skulle igjen holde musikkurs for lokale lærere og sosialarbeidere, samt besøke og etablere kontakt med flere institusjoner og aktuelle praksisarenaer for studentene. Tre masterstudenter i musikkterapi, som ønsket å bruke våre kontakter i Libanon til feltarbeid for sine masteroppgaver deltok på denne turen, og lærerne som reiste påtok seg rollen som veiledere og tilretteleggere til deres aktiviteter og observasjoner. Det ble gjennomført kurs for lærere fra Imam Sadr Foundation School i Tyr, samt nye bidrag til arbeidet i Beit at Fahl sentere i tre palestinske flyktningleire. Vi gjennomførte også besøk og demonstrasjonsundervisning i musikk ved Marouf Saad foundation sine skoler i Saida. Siden vi hadde med oss musikkterapistudenter denne gangen ble noen av lærerkursene og demonstrasjonsundervisningen viet musikkterapiaktiviteter og diskusjoner rundt dette. Aktivitetene ble godt mottatt, og dette ble et viktig bidrag ut over det vi som musikkpedagoger vanligvis presenterer. Ikke minst førte dette til gode diskusjoner om forskjeller og likheter mellom musikk i terapi, musikk i pedagogisk virksomhet og musikk som fritidsaktivitet. Vi så igjen det enorme nedslagsfeltet dette prosjektet kunne ha.

Ny prosjektrapport fra 2006 og erfaringer fra 2005 ga oss ideer til utviklingsmuligheter og problemstillinger vi ønsket å følge opp både med tanke på studentenes studietur, mulige FoU arbeid og tiltak som kunne bidra til videre utvikling i Libanon. Vi ønsket å:

- få fram de unike praksismulighetene både av pedagogisk og utøvende art, som ligger i å møte det flerkulturelle perspektivet i en annen kultur enn vår egen
- få fram hvordan vi med våre kulturtradisjoner oppleves av og i andre kulturer
- utforske de flerkulturelle møtene med fokus på hvilke pedagogiske utfordringer disse møtene byr på når vi selv er de «fremmede»

- utvikle nye arenaer for refleksjon over eget musikkpedagogisk grunnsyn (menneskesyn, læringssyn, kunnskapssyn med mer)
- gi studentene erfaringer med internasjonalt solidaritetsarbeid gjennom musikk-/kultur-/og helseprosjekter
- trekke studentene tettere inn i FOU arbeidet gjennom sine erfaringer og logger
- utvikle egne FOU prosjekter ved NMH som kan gi ny kunnskap om relasjonene mellom musikkutdanning og praksisfeltet

Videre arbeid med utvikling av prosjektet.

Det flerkulturelle praksisfeltet er en realitet i det samfunnet vi utdanner studenter til. Samtidig vet vi at utdanningsinstitusjoner bruker lang tid på å endre sine undervisningstradisjoner og arbeidsformer. I et slikt perspektiv mente vi at prosjektet er unikt fordi det ikke ba oss om noe annet enn å prøve ut våre ideer i nye kulturelle kontekster. Vi mente at det kunne gi studentene betydningsfulle erfaringer.

Som institusjon har NMH en mulighet til å gjøre kunnskapen og erfaringene i prosjektet tilgjengelig for andre enn de som deltar ved å arbeide systematisk med prosjektet som FoU arbeid. Slik vi så det var mulighetene for å designe ett eller flere FoU prosjekt svært gode. Våren 2006 skrev det musikkpedagogiske fagmiljøet en søknad til forskningsrådet med nettopp denne tematikken som hovedfokus. Vi fikk ikke eksterne forskningsmidler i denne omgang, men interne prioriteringer ved NMH gav oss ny inspirasjon til å fortsette utviklingen av prosjektet. Vi mente fortsatt dette var et svært aktuelt og et strategisk viktig område for utdanningssektoren.

Vi ønsket derfor å:

- videreutvikle det felles FoU prosjektet som var utgangspunktet for søknaden til forskningsrådet i 2006
- bruke egen FoU tid (med individuelle tilpasninger) for å gjøre Libanonprosjektet til et kombinert praksis- og forskningsprosjekt
- vurdere muligheter for en større deltagelse fra NMH i form av flere student- og lærergrupper
- undersøke muligheter for å initiere et internasjonalt samarbeidsprosjekt med en eller flere utdanningsinstitusjoner i Libanon/palestinske områder med tanke på kompetanseheving/videreutdanning i musikk for lærere og musikere.

2007–2009

Formalisering av virksomheten ved NMH

I prosessen med å involvere lærere og studenter fra både musikkpedagogikk- og musikkterapistudiene ved NMH, ble praksis for våre studenter i Libanon etablert og studieplanfestet som en del av det faste studietilbudet for studenter i Kandidatstudiet i musikkpedagogikk⁸. Det ble også lansert muligheter for masterstudenter fra både musikkpedagogisk- og musikkterapeutisk studieretning om å delta i prosjektet som feltarbeid. Flere masterstudenter meldte sin interesse og kollega Rita Strand Frisk ble med som observatør og veileder for musikkterapistudenter.

Mer enn 100 studenter har til nå deltatt i arbeidet i Libanon på ulike måter. Noen studenter har brukt erfaringene i sine masteroppgaver, mens studenter på bachelor-nivå skriver refleksjonslogger om sine undervisnings- og konserterfaringer fra prosjektpraksis i Libanon. Det har blitt fokusert på musikkpedagogisk praksis, musikkpedagogisk utviklingsarbeid, community music, musikkformidling, konsertering, kulturutveksling, studier av fremmede kulturers musikk samt musikk og helse og musikkterapi.

Siden 2007 har prosjektet hatt egen budsjettpost ved NMH, og lærere som har deltatt i prosjektet har i vesentlig grad brukt sine erfaringer i sitt forsknings og utviklingsarbeid (FoU), både gjennom utvikling av undervisningsmaterieil, samt utgivelse og formidling av forskningsarbeider⁹.

Studentlogger

Vi har fra nå etablert en fast praksis for musikkpedagogikkstudentene at de i etterkant av praksisoppholdet i Libanon skriver logger der de reflekterte over sine erfaringer i prosjektet. Loggene har gjennom årene utviklet seg, og vi har også hatt fokus på å systematisere og samle loggene siden de kunne bidra med viktige innspill til videre utvikling av prosjektet.

Loggene har vært brukt som empiri i FoU arbeid (Brøske Danielsen, 2012; 2013), de har bidratt til å korrigere kurs og innhold for studieturene, og til å legitimere prosjektet som en del av NMHs virksomhet. Foruten FoU, planleggingsprosessen for nye studieturer og veiledning underveis i prosjektgjennomføringen, er loggene et viktig pedagogisk virkemiddel som gir studentene mulighet til å reflektere grundig på egenhånd etter disse opplevelsene. Studentene skriver om sterke personlige møter

8 Se kapittel 4

9 Se også kapittel 6

med fremmede kulturer, som har gitt dem nye perspektiver både på musikkfaget og andre mer personlige forhold. Det er mange av studentene som ser nye muligheter for yrkesarenaer i fremtiden. De opplever sin praksis i Libanon som svært relevant som erfaringsbakgrunn for musikkpedagogisk virksomhet også i det flerkulturelle Norge (Brøske Danielsen, 2012).

Even Ruud (2012) bruker også Libanonprosjektet som utgangspunkt og eksempel for sine drøftinger om musikk lærere og musikkarbeideres fremtidige nye kompetansebehov, gjennom å lansere begrepet «the new health musicians» (Ruud, 2012, s. 95).

Studentene som utøvere

En viktig del av vår virksomhet, som vi i stadig større grad har utviklet og prioritert i Libanonprosjektet, er å gi forskjellige publikumsgrupper i Libanon en levende musikkopplevelse. Studentene forbereder en konsert som spilles ved flere institusjoner og skoler i Sør-Libanon, noe som også bidrar til å nå målet om å gi studentene erfaringer fra å holde konserter i uvante og fremmedkulturelle miljøer.¹⁰ I 2007 bidro våre studenter til et historisk gjennombrudd med å holde en konsert på en offentlig videregående skole i landsbyen Shohour¹¹. Musikk hadde vært uønsket på denne skolen under tidligere rektorer. Den nye rektoren ved skolen viste stor interesse for vårt arbeid i Libanon, og ved flere anledninger besøkte han NMH-studentenes konserter ved andre skoler. Han hadde søkt skolemyndigheter sentralt og Imamer lokalt om tillatelse til å invitere oss, noe som til slutt lyktes. Vi har hvert år siden fulgt opp med konserter på denne skolen, og de har gjennom kontakt i dette prosjektet også inngått en vennskaps- og samarbeidsavtale med Jessheim videregående skole.

2009–2012

Behovet for videreutdanning

Våre erfaringer med arbeid i Libanon har vist oss at det er vanskelig å finne kvalifiserte lærere lokalt som er villig til å undervise musikk i klasserom eller som fritidsaktivitet slik det gjøres i Rashedieh¹². Det er heller ingen tradisjon for å bruke musikk som verktøy i undervisningen i andre fag eller i helse- og sosialarbeid. Verken

10 Se kapittel 8

11 Les mer om skolen i Shohour i kapittel 2 og 8

12 Les mer om musikkprosjektet i Rashedieh i kapittel 4

konservatoriet eller universitetene i området, gir utdanningstilbud i musikkpedagogikk. Sammen med NORWAC og FORUM har NMH siden 2009 gjennomført et tre-årig utdanningsprogram for 40 personer fra våre samarbeidsorganisasjoner som jobber med grunnskoleundervisning og/eller kultur-, helse- og sosialarbeid for libanesiske og palestinske barn og unge. Gjennom workshops og veiledning i prosjektet «X-art»¹³ har deltagerne fått utviklet en viss grunnkompetanse for å kunne bruke ulike kunstfag i sitt arbeid. Lærere ved NMH har bidratt med undervisning i grunnleggende ferdigheter i musikk og dans, og didaktisk tenkning rundt bruken av denne kompetansen i forskjellige undervisningssituasjoner. Prosjektet har fått meget positive tilbakemeldinger fra deltagerne og deres rektorer og organisasjonsledere. De melder om et stort behov for fortsatt kompetanseutvikling mht å rekruttere og utdanne flere musikkarbeidere. Det er også et stort behov og ønske om å utvikle høyere kompetanse blant dem som allerede har deltatt i X-art prosjektet.

Økende engasjement

Gjennom hele perioden, og spesielt etter 2009 har Libanonprosjektet fått stadig større oppmerksomhet ved NMH. Ikke minst skyldes dette at prosjektet har blitt mer kjent, og vi opplever økt engasjement både hos studenter og ansatte. Studenter har drevet innsamlingsaksjoner for instrumenter og undervisning, holdt støttekonserter, spilt inn jule-CD til inntekt for prosjektet og tatt ansvar som vertskap for besøk til NMH fra Libanon. Vi får stadig henvendelser fra studenter som tidligere har deltatt i prosjektet og andre unge musikanter med spørsmål om mulig deltagelse i prosjektet. Flere av disse har vi greid å engasjere, og som et eksempel på dette har vi tilrettelagt feltarbeid i Libanon for en dansk masterstudent ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Han tilbrakte mer enn 8 mnd. i Libanon hvor han samlet empiri til sitt masterarbeid i tillegg til at han arbeidet som musikk lærer i prosjektets nettverk. Han deler noen av sine erfaringer om kulturutveksling med oss i denne antologien¹⁴.

Som en inspirator, veileder og bidragsyter til prosjektet har vi de senere år også hatt et godt samarbeid med Even Ruud. Han har deltatt ved flere studieturer, observert arbeidet, holdt foredrag, intervjuet deltagere og skrevet og formidlet flere artikler om prosjektet. Hans brede interessefelt for musikk og helse, musikk og identitet, musikk i konfliktarbeid og generelt mot det flerkulturelle, har gitt oss innspill til mange perspektiver i arbeidet.¹⁵

13 Se kapittel 5 for utfyllende informasjon om X-art

14 Se kapittel 7

15 Se kapittel 3

Siden 2009 har Brit Ågot Brøske Danielsen engasjert seg vesentlig i arbeidet. Både gjennom deltagelse som veileder for musikkpedagogikkstudenter i deres prosjektpraksis, som kursinstruktør i X-art, som artikkelforfatter og formidler av disse, samt som en av redaktørene for denne antologien.

Rektoratet og administrativ ledelse ved NMH har hatt en positiv holdning til prosjektet. For å skaffe seg et bedre vurderingsgrunnlag for stadig nye søknader om midler til aktivitet i Libanon, ba prorektor Ingrid Maria Hanken i 2010 om en evaluering av prosjektet. Administrasjonen ved NMH fikk i oppdrag å utforme og gjennomføre undersøkelser i forbindelse med evalueringen. Her ble alle studenter og lærere som til da hadde deltatt i prosjektet invitert til å delta i en spørreundersøkelse. I tillegg fikk også tre palestinske lærere fra en av flyktningleirene samt de lokale organisasjonslederne i Libanon anledning til å uttale seg om prosjektet (Norges musikkhøgskole, 2011). Resultatet fra undersøkelsen forelå i 2011 og konklusjonene fra undersøkelsen var overveiende positive for videreføring av prosjektet.

Undersøkelsesresultatet inspirerte oss og rektoratet til å starte ytterligere arbeid med videreføring og utvidelse av engasjementet i Libanon. Dette baserer seg både på vår institusjons samfunnsmandat, og dette prosjektets mulige brede nedslagsfelt og arena for studenters læring. Vi ønsket nå å styrke formidlingen av våre erfaringer og samtidig fortsette å bidra med den kompetansen vi besitter. Dette har blant annet resultert i arbeidet med denne antologien, og det er særs hyggelig å kunne presentere noe av arbeidet ved NMH som også viser et samfunnsengasjement utover det å utdanne gode musikere¹⁶.

2012–2014

Spennende framtid

Vi har i hele studieåret 2012/2013 diskutert hvordan vi kan bidra videre med utvikling av fagkompetanse i Libanon. I den forbindelse har vi utviklet et utdanningsprogram, og søkt Utenriksdepartementet (UD) om et økonomisk samarbeid for dette.

I påvente av en avklaring fra UD, arbeider vi videre med å utvikle prosjektet internt ved NMH. Spesielt arbeider vi med å involvere flere studentgrupper. Daværende vise-rektor for musikkformidling Kjell Tore Innervik deltok som observatør ved konsertene til KAMP studentenes prosjektpraksis i Libanon i april 2013. Som en oppfølging

16 Se for øvrig kapittel 11

av dette utarbeidet vi en prosjektbeskrivelse for faget 'Musikken i perspektiv' for utøvende masterstudenter. Her har studentene nå mulighet til å velge å delta i en konsertturne for vårt nettverk i Libanon fra våren 2014. 17 studenter har meldt sin interesse for dette.

Ved en prosjektreise til Libanon i juni 2013 deltok også Geir Johansen, leder for fagråd i musikkpedagogikk og koordinator for masterstudiet i musikkpedagogikk, som observatør. Hans arbeid i denne sammenheng retter seg mot mulige problemstillinger og ideer for fremtidige masterarbeider og videre FoU i tilknytning til Libanonprosjektet¹⁷.

Jeg håper med dette vi kan bidra til fortsatt utvikling og kontinuitet i arbeidet, og mener miljøet ved NMH har en forpliktelse og de beste forutsetninger for å føre dette arbeidet videre.

Det er utrolig mange fine og varme øyeblikk i disse møtene med barn som får lov å oppleve et instrument de aldri har tatt i tidligere, et instrument de til og med får lov å spille på. Mange øyne blir store og våte. Vi mener dette gjør en forskjell for både barn, ungdommer, studenter, lærere, forskere, foreldre og andre som er opptatt av barns rett til kulturelle opplevelser. «*Da de først fikk instrumenter, holdt de dem som en mor holder sin nyfødte baby, og de har slett ikke lyst til å gi det fra seg igjen når de først har fått det mellom hendene.*» (fra en samtale med Mariam Sleiman, leder i Beit Atfal senteret i Rashedieh 2005) (Kippenes, Kjølberg og Sandkjær, 2006, s. 18).

Referanser

- Brøske Danielsen, B. Å. (2013). Community music activity in a refugee camp – student music teachers' practicum experiences. *Music Education Research*, 15 (3), 304–316.
- Brøske Danielsen, B. Å. (2012). Praksisbegrepet i musikk lærerutdanning. I Brøske Danielsen, B. Å. og Johansen, G., eds. *Educating music teachers in the new millennium. Multiculturalism, professionalism and music teacher education in the contemporary society. A report from a research and development project* (pp. 89–108). Oslo: Norges musikkhøgskole. NMH-publikasjoner 2012:7.
- Kippenes, A., Kjølberg, S. og Sandkjær, S. (2006). Praksis i Libanon. I *Musikkterapi* nr. 2, 2006 Oslo (s 14–19) <http://www.musikkterapi.no>

17 Se kapittel 9 og 10 for utfyllende lesing

- Norges musikkhøgskole (2011). *Evaluering av Libanon-prosjektet basert på tilbakemeldinger fra involverte lærere ved NMH, studenter ved NMH og samarbeidspartnere i Libanon.*
- Norges musikkhøgskole (2003). Studieplan for kandidatstudiet i musikkpedagogikk. <http://nmh.studiehandbok.no/nmh/Studiehaandboeker/Studiehaandbok-2013/Studier/Bachelornivaastudier/KAMP-Kandidatstudiet-i-musikkpedagogikk>
- Rodin, S. (2006). *Via Maris*. Oslo: Forum for kultur og internasjonalt samarbeid
- Ruud, E. (2012). The New Health Musicians. I MacDonald, R., Kreutz, G. og Mitchell, L., eds. *Music, health and wellbeing* (pp. 87–96). Oxford: Oxford University Press.
- Storsve, V. (2008). Kulturen som brobygger og arena for livsutfoldelse. I Rodin, S. og Gjestrud, G., red. *Flyktning i Libanon*. (s. 59–71). Oslo: Forum for kultur og internasjonalt samarbeid
- UF-departementet (2004). Brev om utlysning av midler til fagpersonalet i lærerutdanningene tilknyttet yrkesfeltet, pr 20.07.04